

"ТРИЗУБОМ ВОЛОДИМИРА, ПОГЛЯДОМ КОБЗАРЯ..."

Це – не просто нова збірка творів Миколи Тимчака. Це – вибране багаторічної багатогранної праці митця. А що розділ перший – Поезії. У найвищому, найістиннішому значенні цього слова. А що розділ другий – вірші для юних читачів, проілюстровані автором. А що розділ третій – десятки фоторепродукцій горельєфів, художніх полотен, графіки, розписів у храмах, біографічні світлина. Майже сто сторінок побачення з прекрасним. Зустріч з Майстром, яка відбулася завдяки спонсорській допомозі Дубенської міської ради, її видавничої координаційної ради з питань книгодрукування та громадського просвітнянського фонду "Джерело" імені Івана Федченка-Чопівського.

Високе, неопаліме Шевченкове слово благословляє "душі загиблих Нечай козацького війська", "книжні листки, наче крила отцевої долі", "дерманські пагорби, неначе мозолі", "під саркофаги братерства на Україні святой". Широка, розлога географія – з дитинства і юності рідний Тернопіль ("в тобі праслово наше рідне ще й дотепер терново зацвітає"), далекі гори Гіндукушу ("Сповідь молодого": "Підводячи пам'ять із ранніх окопів чола, Він вихилив чарку, а душу розлив через ніщє. Спитався в родині, що тісно обсіла стола: – Чого я "афганець", хоча народивсь українцем?!"), болгарські просвітителі Кирило і Мефодій ("Браття-слов'яни, а'сднала нас мирна молитва, і причастила чорнила писарського чаша. Ви в Україні взяли до свого "товариства" Яко апостола правди Шевченка Тараса"), село Плячцтва "Вітер вгинався, хрипив під важкими грудьми. Над Богуновими гатями зойкала

птахи... Свійський народоньку, в небо себе підійми, Кинувши в багнища череси з грішми і лахи?"), найвеличніша ріка народу нашого ("Ми – блокрівні, запінені хвилі Дніпра"), царські і більшовицькі концтабори ("Сонце стає з Сибіру червоно дотепер", "Сонце казахське ставило свічі, Як відчинилися хмаристі храми, Долі жіночі і чоловічі Поряд стогнали двома таборами"), корецький жіночий монастир ("Бо не черниця – в гробі, не селянка, А бач, самого Пушкіна коханка"), чорнобильські болючі спомини ("Шукаємо правду опівдні при свічці, Бо світ надовкола давно вже не білий. Ой що ж то за крила несе по річці? То янголи Прип'ять не перелетили").

Літературним героям, персонажам аж тісно на сторінках, які поєднують своїми долями різні краї, різні епохи – "Білий сніг, неначе Біла Русь, Впав посеред світу на коліна", "Тато скидають терновий вінець перед нами", "Мама біжать навпрошки через вічності поле", "І за кашлялась тітка сьорбнувши по вінця плачу", "церквичі дві, костел і мури замку", "сирітська доля – в мокрих пелюшках", "через віки від Єви і Адама", "Непевний хтось скрадається марою і шелепоче вухою за дверима", "цнотливий мир", "хрести родинні і хрести любові".

Але найвибуховішою, мабуть, є поезія "Вовк". Ніколи не забуду, як Микола Вінграновський, почувши цей вірш в авторському виконанні, аж здригнувся, – може, тому, що сам колись як кінорежисер відфільмував вражаючу стрічку про сіроманця; може, тому, що, вперше побачивши мистецькі роботи Миколи Тимчака і познайомившись з його поезіями, мовив "Тепер я нарешті розумію, чому люблю ваш край більше, ніж свою південну Україну"; може, ще чомусь, – бо та оповідь про неждану зустріч орча з вовком посеред поля таки вправді щось неперевершене:

*"Мов сірий присмерк на художніх лапах,
Пустився звір стернею навпрошки.
Воли хижацький не значули запах –
І він завив, як виють лиш вовки.
Заголосив, благаяючи сплятихся.
Бо навздогін вже лець себе волік.*

*Його почули – він почав молитись.
І в ту молитву стрілив чоловік.
І підійшов, і добивав звірку,
Та постеріг, що мурий – без зубів.
Тоді сплився, вовка взяв на руки,
І ніс, і падав межі скіб-горбів.
Біля терниця вирив домовину,
Із пригорці засипав чорнозему дерть
І думав, чом же вовк шукав людину.
Коли йому потрібна була смерть".*

У книжці немає жодного пейзажу. Навіть інтимна тематика щоразу проєктується на високе і непромнмальне ("Білий сніг, неначе Біла Русь...", "В мойй хаті гуртожитський...", "Я – сніг, який їде дорогами небес...", "Тим, хто милостивий...", "Дівчино, цигарку загаси...", "Так нам близьенько...", "Таки прийдеши колись...", "Веде дорога у куці тернові...").
І все ж – насамперед, Шевченко! Від Нього і до Нього, а вже тоді – про Нього. Нехай подеколи й риторичне: "В серце, народе, в серце? Спільно хитимо світом. Хай у проломи страху рідна зійде зоря. Із хоруґви блакиті хай нам рідзявно світліть Тризубом Володимира, Поглядом Кобзаря". Деякі твори мають новелістичне забарвлення, як, скажімо, оцей – про прихід "визволителів" у вересні 1939 року, коли земляки наші змушені були ховати від них не тільки свої думки, свої душі, а й Слово Тарасове:

"Трикалаєся зрубка – вже тиждень горіли книжки,

*Нагло засуджені до неминучої страти.
Мама відважились: порозлихали в мішки
Шмат книгозбірні і внесли поночі з хати.
Покрадь під заступ саджали Тарасів "Кобзар",
Пам'ять народу вкривали, як зерня озиме,
І пильнували, щоб місяць старий з-поза хмар
Не засвітив свою білу ліхтарню над ними...
Потім був день, коли "гості" у двері заїшли,
Шупами сіно копали на хатнім горіщі,
Дзобали гнід і топталися в кулі золи.
Знали б вони, чого варте оте тепелище.
Вітер вилзував згуслі молока снігів,
Кіньми хитав і людьми на колгоспному полі.
Довгі роки шелестіли на лезах плугів
Книжні листки, наче крила отцевої долі.*

*Я на розкопі нетпінної правди стою.
Благословилося на штих у глибоким*

сумлінні.

*Вигорнув з попелу зранену пам'ять свою,
Шупом проколену там, на горіщі, у сіні".*
У цій книжці нема нічого вигаданого. Чи то йде мова про бабу, яка "була затята", яка "мала коси, фарбовані "під Сибір", яка "Мала вдома на покуті давню ікону. А за нею – книжечку сховану. Поминальну. За вічний душі упокій. Замордований рід був пом'янутий в ній. Всі записані бабою дрібно-дрібненько, А між ними – Тарас Шевченко...". Чи то – про тих, "в кого віра й надія згасла": "Не розчепірюйте лікті, Богородитниці в рясях, Не заважайте дітям Приходити до Тараса". Чи то – про "монашкуню з янголиним видом" у корецькому монастирі московського патріархату, котра "про Шевченка навіть не згадала. Чи то "нельзя", чи, може, не читала. Що він молвився в Корці за Україну...". Чи то – про Кирило-Мефодіївське братство і про сьогоднішнє наше святе товариство: "Обступімо вогонь без вань, І жалю, і принуки. Хай на вітрі чужому не гасне Тарасова мова. Та й у тому, що схоче погріти руки, Упізнаймо Петрова...".

Хочеться цитувати – ще і ще. Хочеться сказати, що з-поміж репродукцій у книжці є такі Миколині роботи, як "Тарас Шевченко біля джерела в селі Підлужжі на Дубенщині" (полотно, олія, 1984 рік), "Тарасова свічка" (дерево, 1980 рік), художні розписи у дубенських Свято-Миколаївському соборі та Спасо-Преображенській церкві, в каплиці на Козацькому Редуті між селами Плоська й Семидубі, у храмах сіл Молодаво, Симонів... Утім, усього – годі й перелічити... Так само, як окремої уваги заслуговують поезії для дітей, об'єднані в розділі "Джмеликова кульбабка" та "Бавило".

Одним словом, "Нехай пречисте слово калінове Покличе нас, погублених, з п'їтьми. Зіхосьмося до матері, братове, Та й защедруймо! Хто ж, якщо не ми?".

Микола ПШЕНЧНИЙ